

Min bästa vän

– om unga som dras in i kriminella gäng

Kort om utbildningsmaterialet

Allt fler och allt yngre barn rekryteras till kriminella nätverk. Barnens involvering i gängen kan snabbt få ödesdigra konsekvenser, både för barnen själva, personer i deras närhet och samhället i stort.

Utbildningsmaterialet är framtaget för att passa elever i **årskurs 4–6**, men kan också användas i **andra elevgrupper**. Syftet med materialet är att eleverna ska få kunskap om hur det kan gå till när barn och unga dras in i kriminella gäng och vilka konsekvenser det kan få. Samtal kring hur eleverna kan värja sig, samt söka och få stöd och hjälp hos vuxenvärlden är en viktig del i arbetet med materialet.

Tidsåtgången beräknas till minst **en lektion**.

Materialet utgår från en film om en ung person, Leo, som dras in i ett kriminellt gäng. I slutet framkommer det att barnet på något sätt är involverat i en skjutning.

Materialet kan väcka frågor, oro och **starka känslor**. Du som lärare måste själv avgöra om materialet är **lämpligt** att använda med just din grupp.

I frågorna kopplade till filmen finns ofta ett fokus på vad Leo och kompisen kan göra för att hindra att det slutar som det gör för Leo. Det är dock viktigt att genomgående belysa att det är **vuxenvärldens ansvar** att hjälpa Leo.

INNEHÅLL

• Om utbildningsmaterialet	
- Syfte, tidsåtgång, målgrupp	4
• Koppling till läroplanen	5
• Att arbeta med utbildningsmaterialet	
- Före filmen, filmen, efter filmen, bearbetning av filmen	6
• Kommentarer till läraren	
- 1. Leo var min bästa vän	7
- 2. Ska ni med och äta pizza? Vi betalar	8
- 3. De är schyssta	9
- 4. Han började göra tjänster åt dem	10
- 5. Sen blev det värre	11
- 6. Till slut slutade han bara att svara	12
- 7. Men han sa inget	13
- 8. Jag fattar verkligen inte varför han gjorde det	14
- 9. Den där natten	15
• Slutord	16
• Elevuppgifter (kopieringsunderlag)	
- 1. Leo var min bästa vän	17
- 2. Ska ni med och äta pizza? Vi betalar	18
- 3. De är schyssta	19
- 4. Han började göra tjänster åt dem	20
- 5. Sen blev det värre	21
- 6. Till slut slutade han bara att svara	22
- 7. Men han sa inget	23
- 8. Jag fattar verkligen inte varför han gjorde det	24
- 9. Den där natten	25
• Extrauppgifter (kopieringsunderlag)	
- Leo vill säga nej	26
- Leo vill berätta	27
- Manus – Min bästa vän	28

Om utbildningsmaterialet

Utbildningsmaterialet bygger på den animerade filmen *Min bästa vän*. Den finns både i en otextad version och en version med svensk text. Filmen används tillsammans med en presentation vilken kan laddas ner från Polismuseets hemsida.

Syfte

Gängkriminaliteten i samhället kan påverka barn på olika sätt. Vissa barn riskerar att själva dras in, medan andra kan känna oro för sina vänners skull eller bära på tankar och frågor om gängkriminalitet i allmänhet. Utbildningsmaterialet syftar till att öka kunskapen om gängkriminalitet, samt att göra ämnet pratbart.

Efter arbetet med detta material ska eleverna känna till:

- Exempel på hur det kan gå till när barn dras in i gängkriminalitet.
- Exempel på vilka olika uppdrag de kan få.
- Exempel på vilka negativa konsekvenser ett kriminellt liv kan få.
- Exempel på vem eller vilka man kan vända sig till om man känner sig orolig för sig själv eller för någon i sin närhet, samt vikten av att be om hjälp.

Tidsåtgång

Den planerade tidsåtgången är minst **ett lektionspass** (ca 60 minuter). Innehållet kan med fördel bearbetas eller följas upp vid fler lektionstillfällen.

Målgrupp

Den primära målgruppen är barn i **årskurs 4–6**, men materialet kan också tillsammans med **äldre elevgrupper**. Materialet är framtaget för lärare, men **andra vuxna** som möter barn och unga i sin yrkesutövning, exempelvis kuratorer, socialpedagoger, fritidsledare eller poliser kan också använda materialet.

Koppling till läroplanen

Samhällskunskap 4–6 centralt innehåll

Individer och gemenskaper

- Sociala roller och normer i olika sammanhang, till exempel inom familjen och i vänskapsrelationer. Könsroller, jämställdhet och sexualitet.
- Sociala skyddsnät för barn i olika livssituationer, i skolan och i samhället.

Samhällsresurser och fördelning

- Exempel på skilda ekonomiska och sociala villkor för barn, i Sverige och i olika delar av världen.

Rättigheter och rättsskipning

- Samhällets behov av lagstiftning samt några olika lagar och påföljder. Kriminalitet och möjliga konsekvenser för individ och samhälle.

Granskning av samhällsfrågor

- Aktuella samhällsfrågor och olika perspektiv på dessa.

Att arbeta med utbildningsmaterialet

Utgångspunkt för lektionen är filmen *Min bästa vän* med tillhörande presentation. Nedan följer ett förslag på hur filmens innehåll kan bearbetas och breddas.

Före filmen

Presentationen inleds med frågan: *Vad vet du om kriminella gäng?* Genom att ställa frågan förbereds eleverna på lektionens innehåll och du som lärare får en uppfattning om deras förförståelse om ämnet.

Filmen

I den animerade filmen *Min bästa vän* hör vi ett barn berätta om hur det gick till när hans bästa kompis, Leo, drogs in i gängkriminalitet. Genom kompisens perspektiv får vi se hur Leos involvering i gänget snabbt eskalerar. I slutet hörs ett skott, men vi får inte veta exakt vad som hände. Det oklara slutet syftar till att belysa att konsekvenserna är förödande oavsett om det är Leo som skjuter eller om det är han som blir skjuten.

Filmen bygger inte på ett verkligt fall utan är framtaget som ett av många exempel på hur det kan gå till när ett barn eller ungdom rekryteras.

Efter filmen

För att fånga upp gruppens tankar ställs, efter filmen, frågan: *Vad tänker du när du har sett filmen?* För att alla ska få tid att fundera och reflektera kan eleverna skriva ner sina tankar eller diskutera med en kompis innan frågan lyfts i helklass.

Bearbetning av filmen

I presentationen följer en tidslinje som delar in filmens händelseförlopp i nio avsnitt. Tidslinjen används för att tillsammans med eleverna gå igenom vad som händer i filmen och för att bredda diskussionen och exempelvis ge fler exempel på hur processen kan gå till.

Till din hjälp finns i denna lärarhandledning en sida med information för varje avsnitt. Där finns en sammanfattning om vad som händer i filmen och en kommentar med mer information för att du som leder samtalet ska kunna bredda perspektivet. Det finns också förslag på frågor för eleverna att diskutera. Här kan du själv välja ut vilka frågor som känns relevanta och passande att ställa till din grupp.

Det finns kopieringsunderlag för varje avsnitt i händelseförloppet som kan användas om du vill att eleverna ska arbeta i grupper innan ni går igenom tidslinjen tillsammans i gruppen. Avslutningsvis finns två ytterligare uppgifter kopplade till filmen där eleverna konkret får hjälpa Leo att säga nej samt berätta för sin mamma. Allra sist finns filmmanuset som text. Du väljer själv om eller vilka delar av kopieringsunderlaget som är relevanta att använda i din grupp.

1 "LEO VAR MIN BÄSTA VÄN"

Fokus: Vem kan rekryteras?

Vad händer i filmen?

I början av filmen berättar kompisen hur Leo var som person. Han beskrivs som en glad, sprallig och omtyckt kille som älskade fotboll. Relationen till mamman och syskonen lyfts fram som viktig för honom. Det går också att förstå att Leo har det jobbigt. Kompisen säger att Leo gjorde "dumma grejer" ibland och att han hade problem som han inte ville prata om.

Förslag på frågor:

- Vad händer i denna del av filmen?
- Hur är Leo som person?
- Hur gammal tror du att Leo är?
- Hur har Leo det hemma?
- Hur har Leo det i skolan?
- Hur kan man ana att Leo har det jobbigt?
- Kompisen säger att Leo gjorde "dumma grejer" ibland. Vad tror du menas med det?
- Kompisen säger att Leo hade problem också, men att han inte pratade om dem. Vad kan det vara för problem?
- Varför pratade Leo inte om sina problem, tror du?
- Varför kan det vara det svårt att prata om sina problem?
- Hade någon redan här kunnat göra något för att förhindra det som händer sen?
- Vem tror du kan rekryteras till kriminella gäng?

KOMMENTAR:

Leo är en ganska vanlig kille som både har **skyddsfaktorer**, såsom fotbollen och **riskfaktorer**, såsom att han ofta vistas utomhus utan en vuxens uppsyn och gör "dumma grejer" ibland.

Det har dock blivit allt vanligare att barn och unga som inte har riskfaktorer, eller som inte visat normbrytande beteende tidigare, blir involverade i gängen. Även **flickor** och kvinnor rekryteras idag i allt större utsträckning och är en grupp som inte får glömmas bort.

Kopplat till Leos eventuella ålder kan det vara relevant att lyfta fram att allt **yngre barn** rekryteras. De som benämns som "de äldre" är i själva verket oftast personer i 15–20-årsåldern, vilka rekryterar "egna yngre" i 12–13-årsåldern. Barnen är lättare att manipulera, utgör "billig arbetskraft" och kan inte straffas. Att rekrytera "egna yngre" gör att "de äldre" kan öka sin narkotikaförsäljning och själva stiga i gängets hierarkier.

LÄS MER!

I Brås rapport [Barn och unga i kriminella gäng](#) (2013:13) kan du läsa mer om rekryteringsprocessen och riskfaktorer för att dras in i kriminella gäng.

2 "SKA NI MED OCH KÄKA PIZZA? VI BETALAR"

Fokus: Hur får gängen kontakt med barnen?

Vad händer i filmen?

När kompisen och Leo väntar på träningen kommer två äldre killar fram och tar kontakt. De skämtar och charmar Leo. Kompisen vet vilka de är och att de är kriminella. Det är oklart om Leo har samma insikt. Killarna frågar om Leo och kompisen ska följa med och äta pizza. Kompisen säger nej, men Leo följer med.

Förslag på frågor:

- Vad händer i denna del av filmen?
- Vilka är de äldre killarna som närmar sig Leo och hans kompis?
- Varför bjuder killarna på pizza?
- Varför följer Leo med killarna?
- Varför följer kompisen inte med?
- Tror du att Leo förstod att killarna var kriminella?
- Hur kan du göra för att säga nej om något liknande händer dig?
- Finns det något kompisen hade kunnat göra för att hjälpa Leo?
- I filmen känner Leo inte killarna. Är det alltid så? Vad gör man om det är någon man känner som försöker dra in en i ett gäng?
- På vilka andra sätt kan gängen få kontakt med barn och unga?

LÄS MER!

Polisen har samlat information om rekrytering via sociala medier på sidan [Så kan den digitala rekryteringen av barn och unga till kriminalitet gå till](#).

KOMMENTAR:

Filmen skildrar en möjlig kontaktmetod bland många. **Kontakten med gängen uppstår på olika sätt.** Idag har rekryteringen på många sätt flyttat från fysiska platser till den digitala världen, genom **sociala medier** och **krypterade chattar**. De kriminella kontakter barn och unga bland annat via TikTok, Instagram eller Snapchat. På dessa platser etableras en första kontakt med barn och unga, exempelvis genom att de börjar följa barnen och skickar meddelanden. Det förekommer även att **barnen själva tar kontakt** med gängen, eftersom de vill vara en del av den värld som gängen har att "erbjuda". I filmen känner Leo inte de äldre killarna, men det kan också vara personer som barnet känner som är den som drar in den unge i gänget.

Pengar, kickar och en lockelse till livsstilen är exempel på sådant som får barn och unga att involveras i gängen, men orsakerna är mångfacetterade. Musik och sociala medier utgör plattformar där barn och unga kan ta del av prokriminella värderingar. Den kriminella världen kan kännas spännande och eftersträvänsvärd när man tycker att musiken är bra och att kläderna är snygga. Men barn behöver hjälp med att sätta detta i kontrast till vilket liv det representerar och gängkriminalitetens konsekvenser.

Bland kopieringsunderlaget finns en övning där eleverna får ge Leo konkreta förslag på hur han hade kunnat säga nej. I övningsmaterialet [Att säga nej](#), finns ytterligare två scenarier genom vilka eleverna får reflektera över hur unga kan säga nej till gängen.

3 "DE ÄR SCHYSSTA"

Fokus: Hur dras barnen in i gängen?

Vad händer i filmen?

Leo börjar umgås mer och mer med de äldre killarna i gänget. De är schyssta, kallar honom lillebror och ger honom gåvor, såsom kläder och mat. Leo får också en ny mobiltelefon.

Förslag på frågor:

- Vad händer i denna del av filmen?
- Hur behandlar killarna Leo?
- Vad får han av dem?
- Varför ger killarna Leo saker?
- Varför tar Leo emot sakerna?
- Hur mår Leo nu, tror du?
- Varför tror du att de äldre killarna vill att Leo ska vara med i deras gäng?
- Tror du att de runt omkring förstår vad som håller på att hända Leo?
- På vilka andra sätt kan gängen locka till sig barn och ungdomar?

KOMMENTAR:

Hur inträdet i gängen går till skiljer sig åt. För en del kan inträdet ske gradvis som en insocialiseringsprocess, det vill säga att barnen genom sitt umgänge med gängmedlemmarna påverkas av deras ageranden och värderingar. För Leo, och många barn och unga, sker inträdet genom att de uppvaktas med smicker och gåvor, ett slags **grooming**.

För barn och unga som rekryteras digitalt kan **insocialiseringsprocessen** se annorlunda ut och de unga kan snabbare bli utförare av grövre brottsliga handlingar.

De äldre vill ge ett sken av att relationen är likvärdig, vilket inte är fallet. Exempelvis är mobiltelefonen som Leo får inte en värdefull gåva utan ett verktyg som används i kommunikationen med de äldre.

De yngre saknar förmågan att bedöma vad denna involvering kommer att leda till i framtiden och deras **handlingsutrymme minskar** snabbt.

Hot, hållhakar och skulder är också vanliga rekryteringsmetoder. Ibland är skulderna påhittade, det vill säga att gängen på olika sätt får barnen att tro att de har en skuld till gänget som de behöver "arbeta av".

4 "HAN BÖRJADE GÖRA TJÄNSTER ÅT DEM"

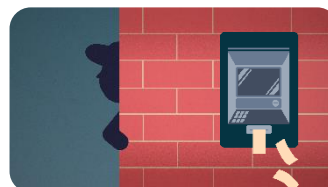
Fokus: Vilka uppdrag får barnen utföra? (1)

Vad händer i filmen?

Leo börjar göra uppdrag åt gänget. Det beskrivs som smågrejer i början och exemplifieras med att han höll utkik och tog ut pengar som de swishade till honom.

Förslag på frågor:

- Vad händer i denna del av filmen?
- Vilka tjänster gör Leo åt killarna?
- Vad är en tjänst?
- Finns det andra uppdrag gänget skulle kunna vilja att han gör åt dem?
- Vad skulle kunna hända om han inte gör det gänget ber honom att göra?
- Varför gör Leo de här tjänsterna åt gänget?
- Vad är det som gör att det kan vara svårt att säga nej till att göra tjänsterna/uppdragen?
- Att ta emot och ta ut/swisha vidare pengar kan vara brottsligt. Varför då?

KOMMENTAR:

Uppdragen kan kännas små och ofarliga i början, men eskalerar ofta snabbt till grövre brottsliga handlingar. Vissa barn blir delaktiga i grova brott redan från början.

I filmen blir Leo ombedd att göra uppdrag åt gänget, men barnen kan också själva **erbjuda sig** att utföra uppdragen, alternativt **hotas** till att utföra dem.

Att ta emot pengar via Swish för att ta ut eller skicka vidare är vanligt och erbjuds ibland även till barn som inte har något annat samröre med gängen. Detta handlar om **penningtvätt**, en brottslig handling där pengar från brott tvättas rena med hjälp av barnen och ungdomarna. Pengarna kommer ofta från bedrägerier och narkotikaförsäljning.

Polismuseet har tagit fram ett utbildningsmaterial om unga som utnyttjas som penningmålvakter. Målgruppen är elever i årskurs 7-9, men kan med anpassningar även användas för andra elevgrupper.

LÄS MER!

På polisen.se kan du läsa mer om penningtvätt.

5 "SEN BLEV DET VÄRRE"

Fokus: Vilka uppdrag får barnen utföra? (2)

Vad händer i filmen?

Leo börjar utföra allt grövre uppdrag åt gänget. Han testar droger och hjälper dem att sälja. Han är också med och hotar och förnedrar en person. Brottet har dessutom filmats.

Förslag på frågor:

- Vad händer i denna del av filmen?
- På vilket sätt blir det värre?
- "Leo var inte sån" säger kompisen.
Varför börjar Leo begå de här allvarliga brotten, tror du?
- Hur har Leo kunnat bli så inblandad?
- Varför filmar gänget när de hotar och förnedrar killen?
- Tror du att Leo vill göra det han gör?

KOMMENTAR:

Det är vanligt att barnen blir delaktiga i **narkotikaförsäljningen**, både genom att hålla utkik, samt transportera och förvara narkotika, men också i själva försäljningen.

Eget narkotikabruk är vanligt för att dämpa den oro eller ångest som man känna inför att man ska begå ett brott.

De yngre efterfrågas även när det gäller hanteringen av **vapen**, såsom att gömma och transportera vapen eller bära vapnet när de äldre behöver det. Även skjutningar och liknande **våldsdåd** är uppdrag som kan läggas på de yngre.

Filmen tar upp att Leo är med och hotar och förnedrar en person. Detta är en metod som gängen använder för att skrämma och hota fiender, alternativt personer i det egna nätverket.

6 "TILL SLUT SLUTADE HAN BARA ATT SVARA"

Fokus: Hur mår de som involverats i kriminella gäng?

Kmr du på träningen?

Vad händer i filmen?

Leo drar sig undan allt mer och umgås nästan bara med gänget. Han skolkar från skolan, kommer nästan aldrig på fotbollsträningen och vill inte umgås. När kompisen frågar varför han inte vill ses blir Leo arg.

Neh

Förslag på frågor:

- Vad händer i denna del av filmen?
- Hur förändras Leo?
- Varför skolkar Leo?
- Varför drar sig Leo undan sina gamla kompisar?
- Varför blir Leo arg?
- Hur mår Leo nu?
- Hur mår kompisen nu?
- Vad hade kompisen kunnat göra nu?
- Varför tror du kompisen vill fortsätta att träffa Leo?

KOMMENTAR:

Barn och unga som är involverade i kriminella gäng **mår ofta mycket dåligt**. Det är vanligt att barnen skolkar, använder droger, mår fysiskt eller psykiskt illa, samt känner sig och/eller är förföljda och hotade. Det är också vanligt att ljuga för familj eller vänner och att känna sig orolig för sina anhöriga.

Dessa barn kan ses som både **förövare och offer**. Även om deras handlingar inte är försvarbara, har även den som begått brott rätt att få hjälp med sitt mående.

OBS! Även om kompisen skulle kunna hjälpa Leo genom att till exempel prata med en vuxen är det **inte kompizens ansvar** utan vuxenvärldens.

Den som har en kompis som är involverad i kriminalitet kan känna sig orolig, både för kompisen och för sig själv. Även den som står vid sidan av kan behöva stöd och kanske till och med hjälp att bryta kontakten med en kriminell vän.

7 "MEN HAN SA INGET"

Fokus: Vem kan man berätta för?

Vad händer i filmen?

Under Leos sista fotbollsträning drar tränaren honom åt sidan och frågar om Leo behöver hjälp. Kompisen säger att det verkade som att Leo ville berätta och att han ville dra sig ur, men ändå sa han inget.

Förslag på frågor:

- Vad händer i denna del av filmen?
- "Det såg ut som att Leo ville berätta" säger kompisen. Varför tror du att Leo ändå inte berättar?
- Vad hade kompisen kunnat göra nu?
- Vad hade tränaren kunnat göra annorlunda?
- Vilka vuxna kan man prata med om man behöver hjälp och stöd?
- Vilken vuxen skulle du kunna prata med?
- Sport och andra fritidsintressen kan vara ett skyddsnät mot droger och kriminalitet, på vilket sätt då?

KOMMENTAR:

För många barn kan det kännas svårt att berätta något om en kompis för en vuxen. Det kan finnas starka normer om att man inte ska "skvallra". Men även om det känns som att gå bakom ryggen på sin kompis är det i fall som detta viktigt att berätta för en vuxen. Ju tidigare en vuxen vet, desto bättre kan den vuxne hjälpa.

Det är bra för eleverna att fundera på vilken/vilka vuxna de skulle kunna vända sig till i en situation som liknar den som kompisen eller Leo befinner sig i.

Bland kopieringsunderlaget finns en övning där Leo vill berätta för sin mamma, men inte vet hur han ska göra. I övningen får eleverna diskutera hur Leo kan berätta för mamman och även reflektera kring sig själva.

LÄS MER!

Rädda barnens material [Bra och dåliga hemligheter](#) kan användas för att arbeta mer med vikten av att berätta när något känns fel.

8 "JAG FATTAR VERKLIGEN INTE VARFÖR HAN GJORDE DET"

Fokus: Vilka uppdrag får barnen utföra? (3)

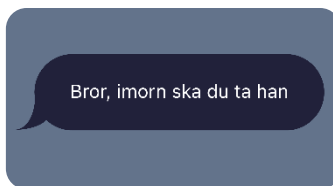

Vad händer i filmen?

Kompisen berättar att han hörde något om att Leo gömde vapen hemma. I en mobilkonversation ser vi att de äldre ger Leo i uppdrag att "ta han". När Leo skriver att de får fixa någon annan svarar de med att Leo måste göra det och hotar genom att skriva "vi vet var du bor".

Förslag på frågor:

- Vad händer i denna del av filmen?
- Varför gömmer Leo vapen i sin väska?
- Vem är det som skriver till Leo?
- "Bror, imorn ska du ta han" står det i ett meddelande till Leo. Vad är det de vill att Leo ska göra nu?
- I ett annat meddelande står det "vi vet var du bor". Vad menar den som skriver med det?
- Det är tydligt att Leo inte vill göra det som personen säger att han ska göra. Vem hade kunnat hjälpa Leo nu?

KOMMENTAR:

Leo får i uppdrag att skjuta någon, vilket han inte vill göra, men hans handlingsutrymme har nu kraftigt begränsats. I det här skedet behöver Leo komma i **kontakt med polisen**.

Hur det går till när barnen får i uppdrag att utföra grova våldshandlingar ser olika ut. Ett tillvägagångssätt är att gängen får kontakt med barnen via sociala medier, exempelvis Snapchat och att denne sedan uppmanas att ladda ner en krypterad chatt och att uppdragen förmedlas där. Det förekommer också chattgrupper där olika uppdrag läggs ut mot betalning och där barnen anmäler sig till att utföra dem, nästan som ett slags arbetsförmedling

9 "DEN DÄR NATTEN"

Fokus: Hur hade allt kunnat sluta annorlunda?

Vad händer i filmen?

Vi hör ett skott och ser ett avspärrningsband. Kompisen berättar att han inte vet exakt vad som hände, men att det han vet är att han saknar sin vän. Vi får inte veta om det är Leo som skjuter, om han blivit skjuten, eller om något helt annat händer. Filmen slutar med att kompisen funderar på hur det skulle ha blivit om Leo inte hade följt med killarna eller om han hade bett om hjälp.

Förslag på frågor:

- Vad var det som hände i slutet, tror du?
- Vad hade behövt hända för att allt skulle ha slutat annorlunda?
 - Vad hade Leo kunnat göra annorlunda?
 - Vad hade kompisen kunnat göra annorlunda?
 - Vad hade de vuxna runt Leo kunnat göra annorlunda?

KOMMENTAR

Det går att **förhindra** att någon dras in i gängkriminalitet. Ju tidigare man får hjälp, desto lättare är det. Här kan hela tidslinjen användas för att diskutera när det är lättare att sätta stopp och vad Leo, kompisen och vuxenvärlden hade kunnat göra annorlunda.

Det är **aldrig försent** att ta sig ur det kriminella livet. Man kan få hjälp, stöd och skydd från polisen, socialtjänsten och andra myndigheter och aktörer. Vilken hjälp man kan få avgörs från fall till fall. Exempelvis kan man få skyddade personuppgifter, hjälp att flytta till en annan plats eller hjälp från en stödfamilj eller coach. Man kan också få hjälp med sysselsättning och behandling för exempelvis missbruk eller trauma. Det finns **avhopparverksamhet** både för barn och vuxna.

LÄS MER!

På [polisens hemsida](#) och [krisinformation.se](#) hittar du mer information om avhopparverksamhet.

Slutord

Genom att exempelvis känna till vilka riskfaktorer och skyddsfaktorer som finns när det gäller kriminalitet, genom att samverka med vårdnadshavare och andra och genom att ha en plan för hur man går tillväga om det finns misstankar eller oro om att en elev är involverad eller riskerar att bli involverad i kriminalitet, kan skolan göra stor skillnad.

Samverkan mellan skola, socialtjänst och polis ser olika ut i olika kommuner. Det är skolledningen som ansvarar för att tillgodose lärarna med information om hur det ser ut i respektive kommun.

Det kan hända att misstankar eller oro för elever kan uppstå under arbetet med detta material. Nedan finns därför förslag på frågor som kan diskuteras på arbetsplatsen kopplat till ämnet. På socialstyrelsens [Kunskapsguiden](#) finns material angående samverkan mellan socialtjänst, skola och polis.

LÄS MER!

I den myndighets-gemensamma rapporten [Bob – barn och unga i organiserad brottslighet](#) finns mer information gällande lägesbild och samverkan.

FRÅGOR ATT DISKUTERA PÅ ARBETSPLATSEN

- Finns det ett behov av att prata mer om dessa frågor med varandra eller med våra elever? På vilket sätt?
- Hur gör vi om vi har misstanke om att en elev är gängaktiv eller känner oro för att en elev riskerar att rekryteras till kriminella gäng?

Mer information från polisen och Polismuseet

Polisen och Polismuseet har tagit fram fler informations- och utbildningsmaterial om gängkriminalitet och rekrytering av unga. Dessa finns på <https://polismuseet.se/skola>

Tips på källor med information till elever:

- Lillakrisinformation.se
- [Lilla aktuellt – om gängen](#)
- Kollpasoc.se

Tips på källor till vårdnadshavare:

- [Polisen](#) – Så rekryteras barn och unga in i kriminalitet
- Krisinformation.se – Rekrytering till kriminella gäng
- [Gängsnacket](#) (På Länsstyrelsen [webbsida](#) finns foldern att laddas ner på flera språk)

Kopplat till utbildningsmaterialet finns ett informationsblad till vårdnadshavare om rekrytering till kriminella gäng. Detta kan delas med vårdnadshavare, exempelvis under möten eller som bilaga till ett veckobrev då klassen arbetar med utbildningsmaterialet. Du hittar informationsbladet på polismuseet.se/Utbildningsmaterial

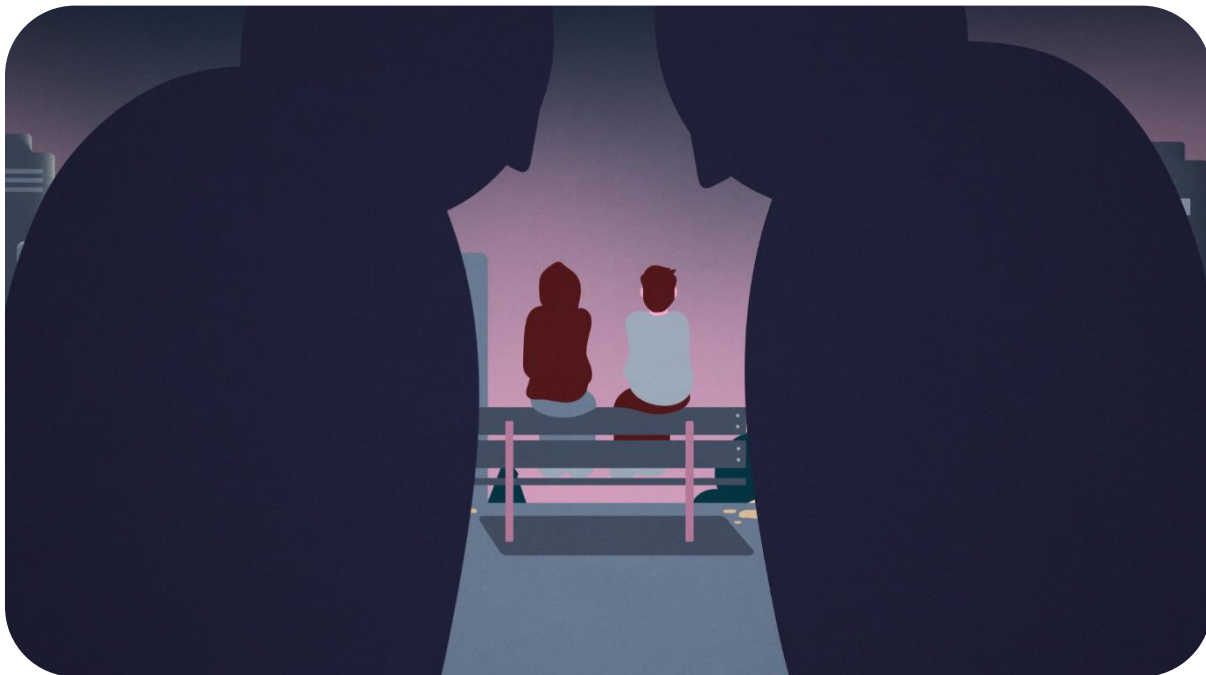
1 "LEO VAR MIN BÄSTA VÄN"

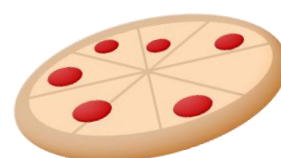
- Vad händer i denna del av filmen?
- Hur var Leo som person?
- Kompisen säger att Leo hade problem som han inte pratade om.
 - Varför pratade Leo inte om sina problem, tror ni?
 - Vem hade Leo kunnat prata med?

2 "SKA NI MED OCH KÄKA PIZZA? VI BETALAR"

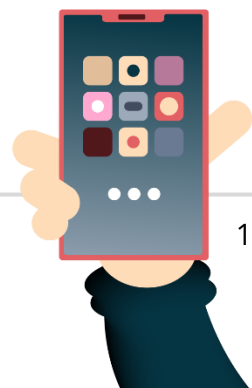
- Vad händer i denna del av filmen?
- Varför följer Leo med killarna? Varför följer kompisen inte med?
- Vad hade Leo, kompisen eller någon vuxen kunnat göra nu för att stoppa att Leo dras in i gänget?

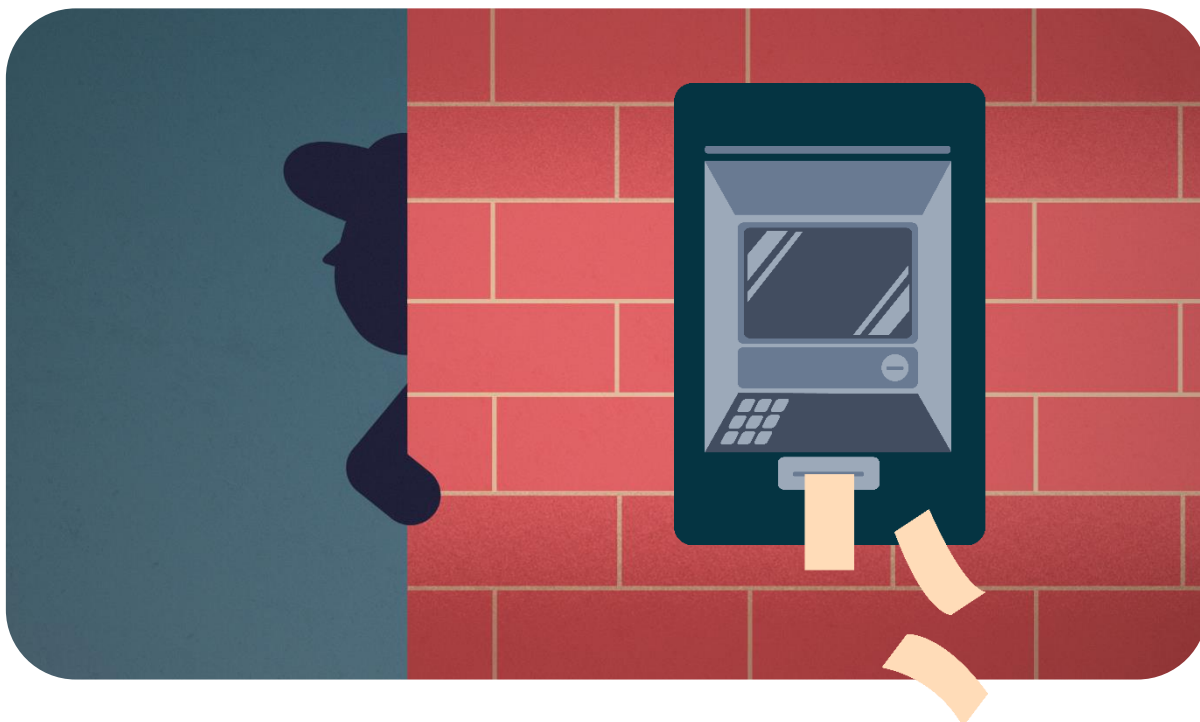
3 "DE ÄR SCHYSSTA"

- Vad händer i denna del av filmen?
- Varför ger de äldre killarna gåvor till Leo?
- Vad hade Leo, kompisen eller någon vuxen kunnat göra här för att stoppa att Leo dras in i gänget?

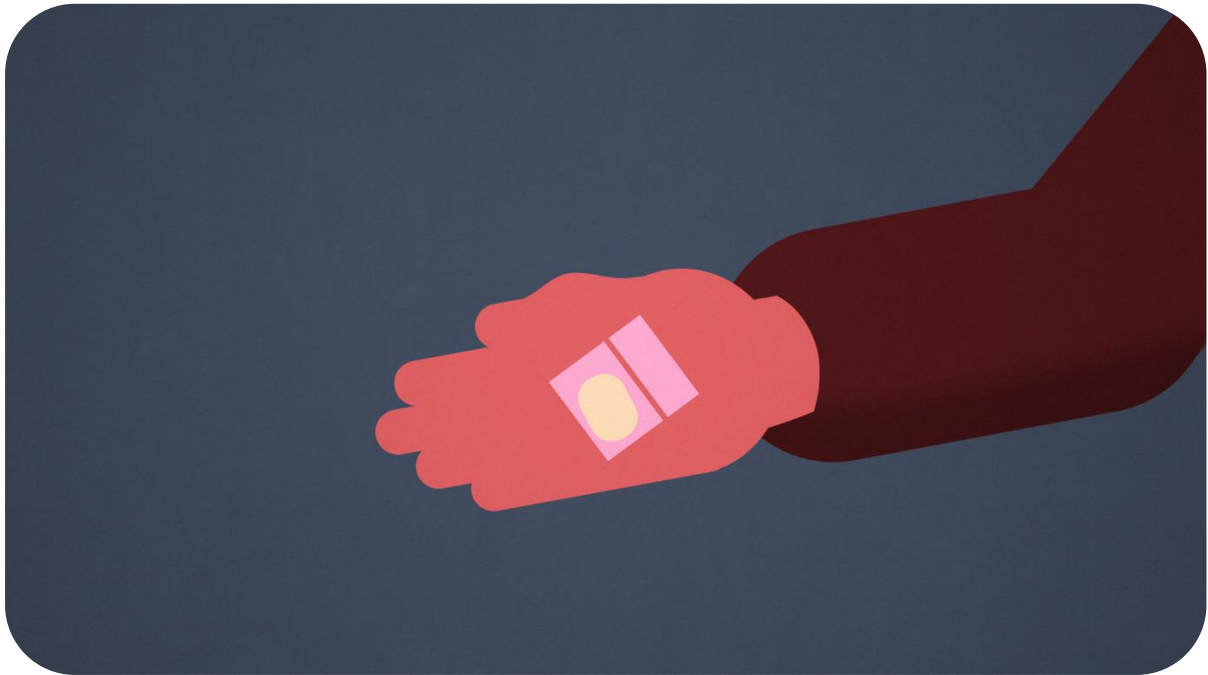

4 "HAN BÖRJADE GÖRA TJÄNSTER ÅT DEM"

- Vad händer i denna del av filmen?
- Vad hade Leo, kompisen eller någon vuxen kunnat göra här för att stoppa det som händer sen?

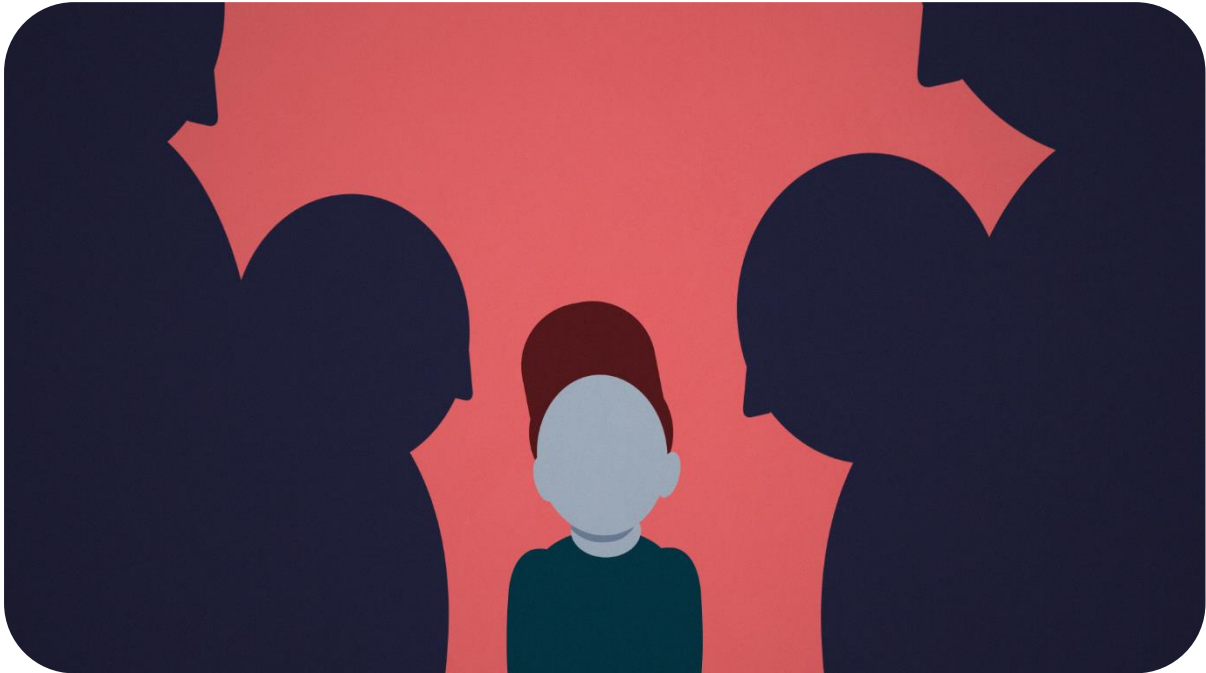
5 "SEN BLEV DET VÄRRE"

- Vad händer i denna del av filmen?
- Vad hade Leo, kompisen eller någon vuxen kunnat göra här för att stoppa det som händer sen?

6 "TILL SLUT SLUTADE HAN BARA ATT SVARA"

- Vad händer i denna del av filmen?
- Hur tror ni att Leo mår nu?
- Hur tror ni att kompisen mår?
- Vad hade Leo, kompisen eller någon vuxen kunnat göra här för att stoppa det som händer sen?

Kmr du på träningen?

Neh

Vrf?

Bry dig inte

7 "MEN HAN SA INGET"

- Vad händer i denna del av filmen?
- Vad hade Leo, kompisen eller tränaren kunnat göra här för att stoppa det som händer sen?

8 "JAG FATTAR VERKLIGEN INTE VARFÖR HAN GJORDE DET"

- Vad händer i denna del av filmen?
- Vem eller vilka hade kunnat hjälpa Leo i den här situationen?

8 "DEN DÄR NATTEN"

- Vad händer i denna del av filmen?
- Hur tror ni att Leos kompis och familj mår nu?
- Vad hade Leo, kompisen eller de vuxna kunnat göra annorlunda för att det inte skulle ha slutat som det gjorde?

ATT SÄGA NEJ TILL GÄNGEN

Leo och pizzan

Leo och hans bästa kompis sitter på en bänk och innan träningen. Två killar kommer fram till dem. Killarna är några år äldre. De börjar prata och skämta med Leo. Efter ett tag säger de att de vill bjuda Leo och hans kompis på pizza.

Kompisen skakar på huvudet men Leo tvekar. Vad ska han göra? Leo förstår att de är med i ett kriminellt gäng. Han vill egentligen inte följa med eftersom han känner sig rädd för att bli indragen i gänget. Men han vet inte hur han ska säga nej...

Diskutera:

- **Hur kan Leo säga nej till de äldre killarna?**

Skriv ner förslag på vad Leo kan säga i pratbubblorna. Ni kan också ge förslag på saker som han kan göra.

Three empty speech bubble outlines are provided for students to write their suggestions. One is on the left, one is on the right, and one is at the bottom left.

Kan ni komma på fler förslag på vad Leo kan säga eller vad han kan göra? Skriv ner dem på baksidan!

ATT BERÄTTA FÖR EN VUXEN

Leo vill berätta

Det är kväll. Leo sitter i sitt rum och stirrar in i väggen. Tidigare på eftermiddagen satt Leo och hans bästa kompis på en bänk innan träningen. Då kom ett par killar fram till dem och frågade om de skulle följa med och äta pizza. Leos kompis sa nej, men Leo följde med. Det var kul i början, men Leo förstod snabbt att killarna var gängkriminella.

Leo vet inte vad han ska göra. Han är rädd för att killarna kommer att ta kontakt med honom igen och be honom att göra olika uppdrag åt dem. Leo känner sig orolig och vill verkligen inte dras in i gänget. Han kikar ut från sovrummet och tittar på sin mamma som sitter i soffan och kollar på nyheterna. Han bestämmer sig för att han ska berätta för sin mamma. Men han står bara kvar och tittar. Det känns som om fötterna har frusit fast i marken. Han inte vet vad han ska säga eller hur han ska börja...

Frågor:

- Vad kan Leo säga till sin mamma?
Ge exempel på formuleringar som han kan börja med och vad han kan säga.
- Vilka andra sätt finns för Leo att se till att mamman får veta vad som hänt, om han inte klarar av att säga det rakt ut?
- Vilka andra vuxna skulle Leo kunna berätta för, om han tycker att det är för jobbigt att berätta för sin mamma?

MIN BÄSTA VÄN

Leo är min bästa vän, eller han var det. Vi började i samma klass i ettan och blev kompisar direkt. Han var rolig och skämtade och höll på hela tiden. Ibland hade han svårt att vara tyst under lektionerna, men alla gillade honom ändå. På rasterna spelade vi alltid fotboll och vi började spela i samma lag. Leo var grym. Han hade kunnat gå långt.

Visst, han gjorde dumma grejer ibland. Men Leo var sjukt snäll. Han tog alltid hand om sina småsyskon och hjälpte sin mamma. Det var bara de. Hon var det viktigaste i hans liv. Viktigare än fotbollen. Viktigare än allt. Leo skulle göra allt för sin familj, och för sina vänner. Han ville aldrig göra någon illa. Alltså, han hade ju problem också, men dem pratade han aldrig om.

Allt förändrades den där dagen. Det var precis efter sommarlovet. Vi satt och väntade på att träningen skulle börja. Leo var på dåligt humör. Jag kommer inte ihåg varför. Efter ett tag kom två killar fram till oss. De var några år äldre. Jag hade sett dem många gånger förut och visste vad de höll på med. De skämtade med Leo och sa att han inte skulle var så sur. De sa att de gillade hans stil. Jag såg att han blev glad. Sen sa de att de skulle dra och koka pizza och frågade: "Ska ni med? Vi betalar". Jag skakade på huvudet, men Leo tänkte en stund. Sen sa han "okej". Jag vet inte varför. Han måste ju ha fattat att de var kriminella. Ändå följde han med.

Leo började hänga mer och mer med killarna och deras kompisar. Han sa att de var schyssta. De kallade honom för lillebror och bjöd på massa grejer: energidryck, godis, nya skor. Han fick till och med en ny mobil.

Han började göra tjänster åt dem. Först var det smågrejer. Han höll utkik. De swishade pengar som han tog ut åt dem och ja, sen blev det värre. Han testade droger och hjälpte dem att sälja. En dag sa nån att Leo hade varit med och hotat och förnedrat en kille. De filmade allt. Det var helt sjukt! Leo var inte sådan. Inte den Leo jag kände.

Sen hängde han typ bara med gänget. Skolkade och kom nästan aldrig på träningarna. När jag frågade om han ville ses, sa han att han inte kunde. Frågade jag varför blev han arg. Till slut slutade han bara att svara.

Jag kommer ihåg sista träningen han var med på. Efteråt tog tränaren honom åt sidan och frågade om något var fel, om han kunde hjälpa Leo på något sätt. Det såg ut som att Leo ville berätta. Att han förstod att det han höll på med var fel. Jag tror att han ville dra sig ur. Men han sa inget. Han sa bara att allt var lugnt.

Leo blev inblandad i ännu värre grejer. Jag hörde något om att han gömde vapen hemma hos sig. Jag fattar verkligen inte varför han gjorde det.

Jag vet inte exakt vad som hände den där natten. Bara det folk har sagt och det som var på nyheterna. Det jag vet är att jag saknar min vän. Och att jag önskar att det inte slutade som det gjorde.

Tänk om man kunde spola tillbaka tiden. Tänk om Leo bara inte hade följt med. Tänk om han hade berättat hur det var och bett om hjälp. Då kanske allt hade varit annorlunda.

